

Esra Osirizir Akınafarim

O Esra

Akar faragha zuim

Akınafarir Esra osirizim, a Judan Atrivibar 2 Eghaghaniba uam adagh iviragha, eghaghanir maba uam ada osiri. 2 Eghaghanibar Akınafarimın aven, e gari, osımtıziba Israelia bativizi, men avırım ghua Babilonın kantrin kalabusın iti. Ezi Godın Dıpenir Jerusalemın itim ko Jerusalemın nguibar ekiam uabi bar ikuvigha iti. Ezi Ezran Akınafarimın, Judan marazi Babilonın kalabus ategha uamategha uan nguazimın Judan Distrighın ize. Egha me ua Godın Dıpenir igiam Jerusalemın an ingari.

Esran Akınafarimın aven, an akuar pumuning ko mıkezim iti.

1. Persian Atrivim Sairus mıkemezi, Judan marazi faragha Babilonın kalabus ategha uamategha Judan Distrighın ize (Sapta 1--2).

2. Judaba ua Godın Dıpenimın ingarigha, nımıra nımıra ua Godın ziam fer arazibar gın zui (Sapta 3--6).

3. Ezi azenir maba gıvazi, Judan marazi uamategha Jerusalemın izezi, Esra men gumazir dapanımın iti. Esra Godın Arazibagh fofozir gumazir mam. Egha Godın ziam fer arazibar gın mangıva, an apengan ikıva, deragh dapiasa me mıgei (Sapta 7--10).

Israelia uamategha Juda ko Jerusalemın izi

(Sapta 1--2)

*Atrivim Sairus ghaze, Judaba uamategh uan
nguazimın mangam*

(2 Eghaghaniba 36:22-23)

¹ Sairus kantri Persian atrivimın itir dughiamın, an azenir faraghavıra zuimın, Ikiavıra Itir God, akam inigha izir gumazim Jeremaia mikemezir akam damighti, a guizin otivasa, Sairusın nıghnızim fezi, an akar kam osirigha, a isa nguazir an ativagha gariba bagha bar da amangi. Eghti akar kam nguazir an ativaziba bar dar mangiti, gumazir akar kam inigha zuiba, gumazamiziba bagha dipanam.

² Kar Persian Atrivim Sairusın migirigiam, “Ikiavıra Itir God, a Godın uan Nguibamın itim, a nguazimın itir kantriba bar na ganıngizi, ki dagh atifa. Egha Judan Distrighın aven Jerusalemın nguibar ekiamın, uan Dipenimın ingarasa na amisefe. ³ Eghti gumazir manaba ian tongın iki, God me ko ikiti, me ateghti, me Jerusalemın mavanang Ikiavıra Itir Godın Dipenimın ingar. A Israelian God, egha Jerusalemın itir God. ⁴ Eghti danganir manabar itir Israelian varazira, ia bar moghıra men akuragh bizir aghuiba me danıngti, me da inigh mangi. Ia silva ko gol, dagheba, asıziba, ingangarir biziba, ko bizir me Godın Dipenimın ofa damuamin taba, uan ifongiamın

gin mangi da isi pura me daning. Kar Godin Dipenir Jerusalemın nguibamın ikiamim.”

⁵ Ezi Judan anabam ko Benjaminın anabamın adarazir gumazir dapaniba, ko ofa gamir gumazir-iba ko Livain anabamın adarasi, me gumazamizir God men duaba fezi me uamategh Jerusalemın mangasa ifongeziba, bar dikavigha, Ikiavira Itir Godin Dipenim uam an ingarsi mangasava ami.

⁶ Ezi men boroghın itir darasi, men akurvagha silvan itarir ekiaba ko gol ko dagheba me ganingi. Egha uaghan bizir aghuir ivezim bar pin koz-iba sara me ganingi. Egha Godin Dipenimın ofa damuamin asıziba sara pura me ganingi. Egha biziba aterir asıziba sara uaghan pura me ganingi.

⁷ Ezi Atrivim Sairus uaghan, Ikiavira Itir Godin Dipenimın itir itarir aghuiba ko, itarir dipam apiba sara me ganingi. Itariba ko itarir dipam apiba, Atrivim Nebukatnesar fomira ghua Israelia ko misogha me abiragha Jerusalemın da inigha izegha, da isa uan asebar dipenim gati. ⁸ Persian Atrivim Sairus datirighın bizir kaba isava Mitredat ganingi, an atrivimın dagiar dipenimın garir gumazim. Ezi Mitredat da mengegha da isa Sesbasar ganingi, a Judan anabamın gumazir dapanir bar ekiam.

⁹⁻¹⁰ Bizir kabar dibobonim a kamakın: 30plan golin itarir ofa damuamiba, ko 1,000plan silvan itarir ofa damuamiba, ko 29plan itarir igharaz-iba, ko 30plan golin itarir muziariba, ko 410plan silvan itarir muziariba, ko 1,000plan itariba ko

dipaba apir itarir guar igharaziba.*

¹¹ Gol ko silvan itarir kaba, bar moghira dar dibobonim 5,400in tu. Ezi Sesbasar bizir kaba inigha, Israelian igharaziba ko Babilonin nguibar ekiam ategha Jerusalem in zui.

2

Israelian gumazamizir uamategha Jerusalem in ghuezibar dibobonim (Nehemia 7:4-73)

¹ Bar fomira, Nebukatnesar Babilonin atrivimin itir dughiamin, a ghua Judabav misogha men gumazamizir avirim inigha Babilonin kalabusin iki-asa me inigha ize. Egha gin gumazamizir avirim Babilon ategha iza, Jerusalem ko Judan danganir mabar iti. Me vaghvagha ua uan inazir afeziabar nguazibar iti. ² Judan anabamin gumazir dapanibar ziabar kara: Serubabel, Josua, Nehemia, Seraia, Relai, Mordekai, Bilsan, Mispar, Bikvai, Rehun, Ko Bana. Israelian anababar adarazir kalabus ategh uamategh Jerusalem in mangamiba, men ziaba ko men dibobonim kara:

³⁻²⁰ Parosin ovavir boribar gumaziba, men dibobonim 2,172in tu.

Ezi Sefatian ovavir boribar gumaziba, 372.

Ezi Aran ovavir boribar gumaziba, 775.

Ezi Pahatmoapin ovavir boribar gumaziba, 2,812. (Me Jesua ko Joapin ikizimningin ovavir boriba.)

Ezi Elamin ovavir boribar gumaziba, 1,254.

* **1:9-10:** Ves 9 ko 10in aven, Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

Ezi Satun ovavir boribar gumaziba, 945.
 Ezi Sakain ovavir boribar gumaziba, 760.
 Ezi Banin ovavir boribar gumaziba, 642.
 Ezi Bebain ovavir boribar gumaziba, 623.
 Ezi Asgatın ovavir boribar gumaziba, 1,222.
 Ezi Adonikamın ovavir boribar gumaziba, 666.
 Ezi Bikvain ovavir boribar gumaziba, 2,056.
 Ezi Adinın ovavir boribar gumaziba, 454.
 Ezi Aterin ovavir boribar gumaziba, 98. (An ziar
 mam. Hesekia.)
 Ezi Besain ovavir boribar gumaziba, 323,
 Ezi Joran ovavir boribar gumaziba, 112.
 Ezi Hasumın ovavir boribar gumaziba, 223.
 Ezi Gibarın ovavir boribar gumaziba, 95.

21-35 Kar Judan nguibabar ziaba, gumazir
 uamategha Judan izeziba, men inazir afeziaba
 nguibar kaba fomira dar iti, ezi men ovavir boriba
 datirighin uamategha dagh apia. Nguibabar ziaba
 ko gumazibar dibobonibar kara:

Betlehemın nguibamın gumaziba, 123.
 Ezi Netofan nguibamın gumaziba, 56.
 Ezi Anatotın nguibamın gumaziba, 128.
 Ezi Asmavetin nguibamın gumaziba, 42.
 Ezi Kiriati Jearimın nguibam ko Kefiran
 nguibam ko Berotin nguibamın gumaziba,
 743.
 Ezi Rama nguibam ko Geban nguibamın gumaz-
 iba, 621.
 Ezi Mikmasın nguibamın gumaziba, 122.
 Ezi Betel nguibam ko Ain nguibamın gumaziba,
 223.
 Ezi Nebon nguibamın gumaziba, 52.

Ezi Makbisin nguibamin gumaziba, 156.
 Ezi Elamin nguibar igharazimin gumaziba,
 1,254.
 Ezi Harimin nguibamin gumaziba, 320.
 Ezi Lotin nguibam ko Haditin nguibam ko Ono
 nguibamin gumaziba, 725.
 Ezi Jerikon nguibamin gumaziba, 345.
 Ezi Senan nguibamin gumaziba, 3,630.

³⁶⁻³⁹ Kar ofa gamir gumazibar ikizir, uamategha
 Jerusalem ghueziba, men gumazibar ziaba ko
 men dibobonibar kara:

Jedaian ikizim, men inazir afeziam Jesua, an
 adarasi, 973.
 Ezi Imerin ikizimin gumaziba, 1,052.
 Ezi Pasurin ikizimin gumaziba, 1,247.
 Ezi Harimin ikizimin gumaziba, 1,017.

⁴⁰⁻⁴² Ezi Livain anabamin adarazir uamategha
 Jerusalem ghueziba, men ziaba ko men
 dibobonibar kara:

Jesuan ikizim ko Katmielin ikizimin gumaziba,
 74. (Ikizir kamningin inazir afeziam, Ho-
 davia.)
 Ezi Godin Dipenimin onger akabar faragha zuir
 gumaziba, 128. (Ikizir kam inazir afeziam,
 Asap.)
 Ezi Godin Dipenimin tiar akar ekiamin garir
 gumaziba, men ikizibar gumaziba, 139. (Men
 inazir afeziabar ziabar kara: Salum, ko Ater,
 Talmon, Akup, Hatita, ko Sobai.)

43-54 Ezi Godin Dipenimin ingangarir gumazir uamategha Jerusalemın ghueziba, men ikizibar ziabar kara:

Siha ko Hasufa, Tabaot,
Keros, Siaha, Padon ko,
Lebana, Hagaba, Akup ko,
Hagap, Samlai, Hanan ko,
Gidel, Gahar, Reaia ko,
Resin, Nekoda, Gasam ko,
Usa, Pasea, Besai ko,
Asna, Meunim, Nefisim ko,
Bakbuk, Hakufa, Harhur ko,
Baslut, Mehida, Harsa ko,
Barkos, Sisera, Tema ko,
Nesia ko Hatifa.

55-57 Ezi Solomonın ingangarir gumazibar ovavir boribar ziabar kara: me uaghan uamategha Jerusalemın ghue:

Sotai ko Hasoferet, Peruda ko,
Jala, Darkon, Gidel ko,
Sefatia, Hatil, Pokeret, Hasebaim, ko Ami.

58 Godin Dipenimin ingangarir gumazibar ovavir boriba, ko Solomonın ingangarir gumazibar ovavir boriba, men dibobonim 392.

59-60 Ezi Delaian ikizim, ko Tobian ikizim, ko Nekodan ikizim, men gumazibar dibobonim 652. Men nguibabar kara: Telmela, ko Telharsa, Kerup, Adan ko Imer. Gumazir kaba uari uan inazir afeziabar ziabagh fozir puvati. Kamaghın, me deravira uari akaghan kogh suam, me guizbangira Israelian adarasi, o puvati.

61-62 Ezi ofa gamir gumazibar ikizir kaba, me ziaba itir akinafarimin aven gara uarir tongin uan inazir afeziabar ziaba bagha ruia dar apizir puvati. Kamaghin amizi, me deragha uarigh fozir puvati, me guizbangira ofa gamir gumaziba, o puvati. Men ziabar kara: Habaia, Hakos, ko Barsilai. Barsilain ikizimin inazir afeziam fomira Gileatin Distrighin Barsilain ikizir igharazimin guivimin ike. Egha gumazir kam, uan amuimin afeziamin ziam ini. Gumazir 3plan kabar ikiziba, uan inazir afeziar tamın ziar tamın apizir puvatizi, gumazir dapaniba ghaze, me ofa gamir gumaziba puvati, me pura gumazir kinibar min iti.

63 Ezi Judan gavmanin gumazir ekiam God bagha ofa gamir daghebar aman men anogoroke. A ghaze, me mizuam iki mangiti ofa gamir gumazitam otogh, Godin ifongiam gifoghsi, Urim ko Tumimin dagiamningin satu gikararang egh suam, me guizbangira ofa gamir gumaziba, o puvati.

64-67 Israelian gumazir uamategha ghueziba bar moghira, men dibobonim 42,360in tu.

Ezi men ingangarir gumaziba ko amizibar dibobonim 7,337.

Ezi men onger akabar faragha zuir gumazamizibar dibobonim 200.

Ezi hoziaba 736.

Ezi kamelba 435.

Ezi donkiba 6,720.

Ezi donkin apuriba ko hoziar amebaba uarir ikia otezir nguziba, me mul dagh arigha, 245plan mulba inigha ize.

⁶⁸ Egha Israelia iza Jerusalemın itir Godın Dıpenimın otivigha, men gumazir dapanir maba, Godın Dıpenim uam an ingarasa uan biziba isa ofan mın puram akurvaghasa ada anıngi. Me danganir Godın Dıpenim faragha ikezimın an ingaram. ⁶⁹ Gumazir bizir avırıba itiba, ko gumazir bizir muziarıba itiba, me itir biziba, me dar mırara ghua biziba isa da anıdı. Ezi golin osımtızim ghua 500 kilogremın tu. Ezi silvan osımtızim ghua 2,800 kilogremın tuzı, ofa gamir gumazıbar korotiaba, da 100pla.

⁷⁰ Ezi ofa gamir gumazıba ko Livain adarası, ko gumazamızir ıgharazir maba, me Jerusalemın aven ko an boroghın itı. Ezi Godın Dıpenimın onger akabar faragha zuir gumazamızıba, ko Godın Dıpenimın tiar akar ekiamın garir gumazıba, ko Godın Dıpenimın ingangarir gumazıba, me Jerusalemın boroghın itir nguıbarar apıa. Ezi Israelian gumazamızir ıgharazıba uan nguıbar men inazir afeziaba fomıra apıazıbara itı.

Israelia uamategha Godın Dıpenimın ingari

3

(Sapta 3--6)

*Me uamategha
Godın ziam fer arazim gami*

¹ Israelia bar, deravıra uan nguıbarar apıaghav itıma, namba 7ın iakınım oto. Ezi me

bar iza navir vamira ikia Jerusalemın uari akufa. ² Ezi Jehosadakin otarim Josua, ko ofa gamir gumazir igharaziba, ko Sealtielin otarim Serubabel uan adarazi ko, me bar uamategha Israelian God bagha ofa gamir dakozimin ingari. Kar, asiziba tue da bar isia mighirir ofabagh amir dakozim. Fomira, Godin gumazim Moses Osirizir Arazim, me an gin ghua dakozir kamın ingari. ³ Me distrighin kamın itir gumazir igharazibar atiatia, egha puvati, me ofa gamir dakozir faragha ikezimin danganim, a gisin uam an ingari. Egha me mizaraziba ko guaratizibar Ikiavira Itir God bagha asiziba tue da bar isia mighirir ofabagh ami. ⁴ Ezi Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam otozi, me Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin amua, bizir God damuasa me mikemeziba, me dughiahar zurara asiziba tue da bar isia mighirir ofabagh ami. ⁵ Egha me uaghan dughiahar zurara asiziba tue da bar isia mighirir ofabagh amuavira ikia, egha iakinir igiamın dughiar ekiaba bagha ofabagh amua, uaghan Ikiavira Itir God ua bagha inabazi moghin, me isar ekiaba bagha ofaba a ganidi. Egha me uaghan uan ifongiamın pura daningamin ofabagh ami. ⁶ Gumazamiziba namba 7in iakinimin dughiar faragha zuir aruemin, me dughiar kamın ofan bar isia mighiriba Ikiavira Itir God ganiga iza ghua kamaghira iti. Egha me tighar maghin Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingarsi dagiar ekiar an apengan iki gavgavim a daningamiba, tighar

3:2: Ua Me Ini 27:1

3:3: Diboboniba 28:1-8

3:4:

Diboboniba 29:12-38

3:5: Diboboniba 28:11--28:31

dar arigham.

Me uamategha Godin Dïpenimîn ingari

⁷ Persian Atrivim Sairus, Israelian amamangatizi, me Lebanonin nguazimîn itir temer sidaba iniam. Kamaghin, gumazamiziba dagheba ko temer olivin borem gumazir dapanibagh aningizi, me da isa Lebanonin kantrin nguibar ekiamning Tair ko Saidon, aningîn gumazamizibar amadagha temer kabagh ivese. Ezi Tair ko Saidonin gumaziba uan temer sidan kaba inigha ongarim moghin ghua, Jopan nguibar ekiamin da amadazi da ize. Ezi Israelia uaghan dagiaba isava dagiabar aghorir ingangarir gumaziba ko dïpenibar ingarir gumazibagh aningi.

⁸ Ezi Israelia uamategha Jerusalemîn izezir dughiamin, dughiar maba ghua azenir pumuning oto. Egha ghua an iakinir pumuningin otozi, ingangarim guizbangira dikafi. Me datirighin Ikiavira Itir Godin Dïpenim uam an ingari. Gumazir dapanim Serubabel, a Sealtielin otarim, ko ofa gamir gumaziba Josua, a Jehosadakîn otarim, ko aningîn adarazi bar, kar ofa gamir gumaziba ko Livaiba ko men marasi, bar kalabuziam ategha uamategha Jerusalemîn izeziba, me ingangarir kam gami. Me Livain gumazir 20plan azenibar ikegha ghuavanadiba, me me isa Ikiavira Itir Godin Dïpenimîn ingangarimîn gumazir dapanibar me amisefe. ⁹ Kamaghin amizi, Jesua uan otariba ko an ikizim, kar Livain anabamîn gumaziba, me Katmiel uan otariba ko, kar Judan anabamîn adarasi, me uari inigha ingangarir kamîn

faragha zui. Ezi Henadatın ovavir boriba, me uaghan men akura. Me uaghan Livain adarasi.

¹⁰ Ezi dipenimın ingarir gumaziba, dagiar ekiaba isa Dipenimın apengan iki gavgavim a danıngasa, da ariki. Ezi dughiar kamra, ofa gamir gumaziba uan ofa gamir korotiaba aghuigha, sıghaba sara iza faraghavıra iza uan danganim ini. Ezi Livaiba, kar Asapın adarasi, me vaghvagha tambarınbar suigha izi. Egha me bar Ikiavıra Itir Godın ziam fe, Israelian Atrivim Devit fomıra mikemezi mokın. ¹¹ Me bar akongegha uarira uari ikarvazir ighiabagh amua Ikiavıra Itir Godın ziam fava a mınabi:

“Ikiavıra Itir God, a bar dera!

Guizbangıra, a zurara Israelian apangu-
vigha mamaghıra iti.”

Me gara guizbangıra fo, ingangarir gumaziba Ikiavıra Itir Godın Dipenimın dagiar ekiar an apengan iki gavgavim a danıngamiba, me da arıghizi da iti. Kamaghın amizi, me bar uan gavgavibar pamtemın tiariba akara Ikiavıra Itir Godın ziam fe. ¹² Ofa gamir gumazibar gumazir ghurir avırıba, ko Livain gumazir ghurıba ko men anababar gumazir dapanir ghurıba, fomıra Ikiavıra Itir Godın Dipenir faragha ikezim ginıghnıgha, egha ingangarir gumazir kabar garıma, me ua Dipenimın ingarıma, me puvırama azi. Ezi gumazir igharazıba bar akongegha

3:10: 1 Eghaghanıba 25:1 **3:11:** 1 Eghaghanıba 16:34; 2 Eghaghanıba 5:13; 7:3; Onger Akaba 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jeremaia 33:11 **3:12:** Hagai 2:3

tiariba akara dei. ¹³ Araghasizim ko azirakam bar ekevezi, saghon mar itir gumaziba men niginir dafar kam baragha egha fozir puvati, me araghasi, o me azi. Me men niginimram orasi.

4

Apaniba Israelian ingangarim apirasa

¹ Ezi Juda ko Benjaminin anabamin apaniba orazima, Israelia kalabus ategha uamategha iza Ikiavira Itir God bagha Dipenimin ingari. A Israelian God. ² Egha me ghua Serubabel ko anababar gumazir dapaniba batogha kamaghin me migei, “E ia ko Godin Dipenimin ingarasa. E uaghan ian Godin ziam fe. Bar fomira, Asirian Atrivim Esarhadon e amadazi e iza kantrin kamın iti. Egha e kagh izezir dughiamin ikegha iza datirighin, e ian God bagha ofabagh amuavira iti.”

³ Ezi Serubabel ko Josua ko gumazir dapaniba kamaghin me migei, “Ia en akuragh Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingaran e aghua. Persian Atrivim Sairus mikemezi moghin, e uari an ingaram.” ⁴ Fomira nguazir kamın izezir gumazir kaba me pazi me damuasava amua ghaze, men naviba ikuvigh egh atiatigh Godin Dipenimin ingangarim ategham. ⁵ Egha me dagiaba isa Persian gavmanin ingarir gumazir dapanibagh anigha Israelian ingangarim aghoriv kunasa me gaghori. Me kamaghin amua ghua gin Atrivim Dariusin dughiam oto.

Apaniba Judaba isa kot gati

⁶ Ezi dughiar maba givazi, Atrivim Darius aremezi, Atrivim Serksis an danganim inigha Persian atrivimın oto. An faraghavıra zuir dughiaba, Israelian apaniba akaba me gasir akınafarim osirigha a bagh anemada.

⁷ Ezi gın Serksis aremezi, Atrivim Artaserksis an danganim inigha Persian atrivimın oto. Ezi Bislam ko Mitredat koma Tabel, koma gumazir me ko ingariba akınafarim osirigha Persian Atrivim Artaserksis bagha anemada. Me Aramın akamın akınafarim osiri. Eghti gumazir a diponamim, Persian akamın a gigham.* ⁸ Ezi gavmanın gumazir faraghavıra itim Rehum, ko Simsai provinsın kamın akınafariba osirir gumazimning, aning Jerusalemın itir adarazir kotim gamua Atrivim Artaserksis bagha akınafarımın kamaghın an osiri.

⁹ “Dughiar aghuim Atrivim, ki Rehum nın gavmanın gumazir faraghavıra itim, ko Simsai provinsın kamın akınafariba osirir gumazim. Ga, ko ingarir gumaziba, me jasba, ko gavmanbar garir gumaziba, men nguibabar kara: Erekin provins, ko Babilonın kantrin ekiam ko Susan nguibar ekiam, a Elamın nguazımın itir nguibam. E bar ni bagha akınafarir kam osiri. ¹⁰ Fomıra atrivir bar ekiam Asurbanipal, gumazamizir maba nguibar igharazibar men suigha me isa Samarian nguibar ekiam ko Yufretisın Fanemın vongın itir provinsın me afe,

4:6: Esta 1:1 * **4:7:** Akınafarir kamın mığirigiam, ves 4:7 tugha ghua ves 6:18ın, me Hibrun akamın an osirizir pu. Puvati. Me Aramın akamın an osiri.

me uaghan e ko akinafarir kam osiri.”

¹¹ Kar akinafarir me osirizim, me an mirara akinafarir igharazimın an osirigha anemada.

“Atrivim Artaserksis, e nın ingangarir gumaziba, e Yufretisin Fanemın vongın ikia, migirigiar maba iti. Egha e akinafarir kam ni bagha anemadi. ¹² O Atrivim, e kamaghsua, ni bizir kam gifogh. Judaba nın provinsın igharaziba ategha uamategha iza Jerusalemın nguibar ekiar kurar kam uam an ingari. Fomira nguibar ekiar kamın gumazamiziba, atrivimın akaba batozir gumazamiziba, egha me datirighın uan nguibamın dagiar ekiar an apengan ikia gavgavim a ganidiba ko biriba ua dar ingaravira ikia, egha anegivasava ami. ¹³ O Atrivim, ni kamaghın fogh, gumazamiziba nguibar ekiar kam uam an ingariva an biriba agivagh, egh me gavman danıngamin dagiaba ko takısın igharaziba ko uam a danıngan koghti, gın nın dagiar dipenimın dagiar aviriba puvatıgham. ¹⁴ Ni en garava bizibar en akurvasi, kamaghın Judaba pazi ni damuva aghumsızim ni danıngan e aghua. E kamaghsua, akinafarir kam ni oraghasa e ni bagha an osiri.

¹⁵ “E kamaghın ifonge, ni uan akinafariba osirir gumazibav mikemeghti, me mangı gavmanın akinafarir nın inazir afeziaba fomira osirizir osiziribar dipon. Jerusalemın gumazamiziba, akaba barazir puvatızir darasi. Fomira inazir afeziabar dughiam, gumazamizir kaba, atriviba ko provinsbar gumazir dapaniba

kamaghira osimtiziba me ganidi. Egha Jerusalemın gumazamiziba, atrivibar akaba batosi, kamaghın amizi, atriviba nguibar ekiar kam gasighasiki.

¹⁶ “Kamaghın, O Atrivim ni foghasa e kamaghın ni miğia ghaze, me ua nguibar ekiar kamın ingarıva, an biriba agıvaghti, ni ua Yufretisin Fanemın vongın provinsın kabagh ativaghan kogham.”

Atrivim men akam ikara

¹⁷ Ezi atrivim kamaghın men akınafarımın akam ikara:

“Dughiar aghuim. Gavmanın gumazir faraghavıra itim Rehum, ko provinsın akınafariba osirir gumazim Simsai, ko gavmanbar garir gumazir igharaziba, ia Samaria ko nguazir igharazir Yufretisin Fanemın vongın itir provinsın itiba, akınafarir kam ia bagha zui.

¹⁸ “Akınafarir ia amadazim, me an gara Persian akamın ki oraghasa me a gigha a dibori. ¹⁹ Ezi ki akınafariba osirir gumazibav mikemezi, me akınafaribar gara egha fo, dughiar avıribar Jerusalemın gumazamiziba akaba barazi puvati, egha atrivibar akaba batosi. Ezi guizbangıra gumazir kurar avırım nguibar ekiar kam gizıfa. ²⁰ Fomıra atrivir gavgavıba Jerusalemın gara ikiava, Yufretisin Fanemın vongın itir provinsın kaba bar dagh ativagha dar gari. Egha me gavman danıngasa gumazamiziba da dagıaba ko takısın igharagha garir avırıba isi.

21 “Kamaghın amizi, ia akar gavgavimra me bagh anemangi men anogoreghti, me ua nguibar ekiar kamın ingaran marki. Egh me nararama oragh ikiti ki me mikimam. 22 Ia zuamıra mangi bizir kam damigh. Ia a damighan koghti, men ingangarim en atrivimın araziba ko dagıaba iniamin tuavibagh asighasigham.” 23 Ezi me Atrivim Artaserksis da akınafarir kam inigha ghua Rehum ko Simsai ko gavmanbar garir gumazir igharaziba bagha ghua me oraghasa a dibori. Ezi me Judan gumazir Jerusalemın nguibamın itiba, akar bar gavgavimın nguibar ekiar kam uam an ingaran men anogoroke.

24 Ezi Godın Dipenir Jerusalemın itim, an ingangarim pura tugha mamaghıra iti. Egha kamaghıra ikia ghua Darius Persian atrivimın otozir dughiam, an azenir pumuning oto.†

5

Me ua Godın Dipenir ingangarim gami

1 Dughiar kamın, Godın akam inigha izir gumazimning, Hagai ko Sekaraia, Sekaraia a Idon ovavir borir mam. Aning gumazamizir Jerusalemın nguibam ko Judan nguazimın itiba bagha Godın akamın gun me miği. Aning Israelian Godın ziamın gavgavimın miği. Godın kam bar pın ikia

4:24: Hagai 1:1; Sekaraia 1:1 † 4:24: Ves 24, an a sapta 4 ves 5ın miğirigiar otevimın tugha zui. Ezi 4:6-23, Atrivim Darius aremegha givazi, azenir aviribar gin bizir avirir otviziba, an dar gun miği.

5:1: Hagai 1:1; Sekaraia 1:1

me gatiŋa. ² Ezi Serubabel, Sealtielin otarim, a ko Josua, Jehosadakın otarim, aning Godın akam inigha izir gumazir kamningın akam baregha, gumaziba inigha ua Jerusalemın Godın Dıpenimın ingari. Ezi Godın akam inigha izir gumazir kamning, men akurvasi. ³ Dughiar kamın, Tatenai, Yufretisin Fanemın vongın itir provinsın gavmanın gumazir dapanim. A ko Setar Bosenai, ko gumazir aning ko ingarir igharaziba, me Israelia amir biziba baregha zuamıra Jerusalemın ghu. Egha Godın Dıpenimın ingarir gumaziba kamaghın men azara, “Tina ia mikemezi, ia dıpenir kam uam an ingari.” ⁴ Egha me uaghan Dıpenimın ingarir gumazibar ziaba bagha men azai. ⁵ Ezi Godın damazim Judabar gumazir dapanibar garavıra iti. Ezi Persian gavmanın gumazir dapanir pumuning gumaziba ingangarim damuan men anogoroghezir puvatigha, ghua Persian gumazir kaba ua Judaba amir bizir kamın gun miġia Darius bagh akınafarim osirigha, anemadagha mızua ghuav itima, an ikarvazimın akam ua ize. ⁶⁻⁷ Tatenai, Yufretisin Fanemın vongın itir provinsın gavmanın gumazir dapanim, ko Setar Bosenai, ko gumazir aning ko ingarir igharaziba, me kamaghın Atrivim Darius bagha miġiava osiri.

“Atrivim Darius, navir amırizim ko dabirabir aghuim ni ko iki.

⁸ “Ni kamaghın fogh, e Judan Distrighın ghuegha gari, Judaba uan Godın Gavgaviba Bar Itimın Dıpenim uam an ingari. Me dagiar

dafar dighoreziba isa, palangin ighuvir me ighuvizibagh isin da afa zui. Egha ingangarim me deragh an gara a gamizi, a bar deragha zuamira ghuavira iti.

⁹ “Ezi e men faragha zuir gumazibar diagha men azara, tinara ian amamangatizi, ia Godin Dipenim uam an ingara ingangarir kabagh ami? ¹⁰ Egha e uaghan men gumazir dapanir kabar ziaba bagha men azara, e ingangarir kamın faragha zuir darazir ziabagh fogh, da osirigh ni mikimam.

¹¹ “Ezi Judaba kamaghin e ikara, ‘E overiam ko nguazim gativazir Godin ingangarir gumaziba. En atrivir gavgavir mam fomira Dipenir kamın ingarigha anegivazi, e datirighin uam an ingari. ¹² Fomira en inazir afeziaba Godin uan Nguibamin Itim gamizi, an atarava Kaldian gumazim Nebukatnesar, Babilonin atrivimin amamangatizi, a Godin Dipenim apirigha bar a gasighasigha, gumazamiziba inigha ghua Babilonin kalabus gati. ¹³ Ezi gin Sairus Babilonin atrivimin itir dughiamin, an azenir faragha zuir kamın, an e mikemezi, e ua God Dipenimin ingari. ¹⁴ Fomira Jerusalemın itir Godin Dipenimin aven, me Godin ziam fasa, gol ko silvan ingarizir itariba ko dipaba apir itarir aviriba iti. Ezi Atrivim Nebukatnesar bar da inigha ghua Babilonin uan asemın dipenimin ada ariki. Ezi gin Atrivim Sairus itariba ko dipaba apir itarir kaba isa en gumazir mam Sesbasar ganingi. Gumazir kam, Atrivim Sairus

5:12: 2 Atriviba 25:8-12; 2 Eghaghaniba 36:17-20; Jeremaia 52:12-15 **5:13:** Esra 1:2-11

anemisevezi, a Judan Distrighin gavmanin gumazir dapanimin iti. ¹⁵ Ezi Atrivim Sairus, Sesbasar migia ghaze, a ua bizir kaba inigh Jerusalemın mangi, danganir Godin Dipenim faragha ikezimra, uam an ingarigh bizir kaba an aven dar arikigh. ¹⁶ Kamaghın amizi, Sesbasar Jerusalemın izegha, Godin Dipenim bagha uam dagiar ekiaba isa, Dipenimin apengan iki gavgavim a daningasa, da ariki. Dughiar kam iza datirighin ingangarim ghua, egha givazir puvati.’

¹⁷“Atrivim e uari, ni uan akınafariba osirir gumazibav kemeghti, me Babilonın akınafaribar aven Atrivim Sairus mikemezir akar kam bagh deragh rui. Ni ti fogham, Atrivim Sairus a guizbangira Godin Dipenim uam an ingarasa me mikeme. Egh ni gin akam amadagh deragh e mikim suam, me dipenir kam uam an ingaram, o puvatigham.”

6

Me uam Atrivim Sairusın akaba buri

¹ Ezi Atrivim Darius mikemezi, an akınafariba osirir gumaziba Babilonın ghugha akınafarir Atrivim Sairus osiriziba bagha, gavmanın akınafaribar aven da buri. ² Egha me Babilonın dar apizir puvati. Me ghua Midianın Provinsın itir nguibar ekiam Ekbatanan tugha ruia akınafarir righizir mamın api. Ezi akınafarir kam kamaghın migei:

³ “Sairus atrivimin itir dughiamın, an azenir faragha zuimin, a ghaze, me ua Jerusalemın

itir Godin Dipenimin ingaram. Egh danganir kam, me asiziba tue da isia mighirir ofabar amu egh ofan igharazir maba uaghan da inigh izam. Me Dipenim bagh dagiar ekiaba isi dipenimin apengan iki gavgavim a daningisi, dar arigham. Dipenir kamın siriam 27 mitan tughti, an arozim mangi 27 mitan tugh. ⁴Egh me dipenir biribar ingarsi dagiar dafaba isi abiar 3pla uarigh isin dafi ghuavanang otogh, egh temer abiar ighuvir vamiram a gisin datigh, egh ua kamaghira an ingar ghuavanang otogh. Egh atrivimin dagiar dipenimin dagiataba inigh bizir kabagh iveziva, egh ingangarir gumazibar ivezim uaghan me daning. ⁵Egh me uaghan Godin ziam fisi, gol ko silvan ingarizir itariba ko dipaba apir itariba bar da inigh, mangi Jerusalemın itir Godin Dipenir igiamin dar arikigh. Fomira Atrivim Nebukatnesar Jerusalemın bizir kaba inigha Babilonın ize. Ezi ia datirighin ua da inigh mangi dar danganibar arigh.”

Atrivim Darius ghaze, me ingangarim damu mangivira iki

⁶ Atrivim Darius, a Sairus fomira osirizir akinafarimin gara fogha, uan ingangarir gumazir dapanibar akinafarim ikaragha kamaghin osiri:

“Dughiar aghuim, Tatenai, Yufretisin Fanemin vongin itir provinsin gavmanin gumazir dapanim, ko Setar Bosenai, ko gumazir gua ko ingarir igharaziba, ki akar kam ia bagh anemadi. Ia pura Judabar gan, egh Godin

Dipenimîn ingangarim men anogoroghan marki. ⁷ Ia me ateghti, Judan Distrighîn gavmanîn gumazir faragha zuim ko men gumazir dapaniba Godin Dipenim faragha ikezi naghîn uam an ingar.

⁸ “Kamaghîn amizi, ki akar gavgavimîn kamagh ia miği, ia uaghan Judan gumazir dapanibar akuragh Dipenir kamîn ingar. Me bizitam bagh mikîmti, ia bemira me bagh a givesegh. Ki dagiar ia Yufretisin Fanemîn vongîn itir provinsbar gumazamiziba dama takisin mîn isiba, ki dav gei, kar atrivimîn dagiaba. Kamaghîn ingangarimîn suighsuighan kogham. ⁹ Dughiabar zurara, Judan ofa gamir gumaziba, Godin uan Nguibam Itim bagh asiziba tue da isia miğhirir ofaba, ko ofan igharazir mabar amusi, bizir manam bagh ia mikîmti, ia da isi me daning. Bulmakaun apurir igiaba, sipsipîn apuriba, sipsipîn nguziba o wit, amangsizim, wainîn dipam, o olivin borem, ia dughiatam ataghiraghan marki, ia zurara dughiabar me daning. ¹⁰ Ia kamaghîn damuti, me Godin uan Nguibamîn Itim ifongezir ofabar amuva, a ko mikîmti, a na ko nan otaribagh niğniğh deragh e damuam.

¹¹ “Ki akar gavgavim, ua kamaghîn ia miği. Tina akam baraghan kogham, gumazitaba an dipenir birimîn agharitam asigh, aneminegh, an namnam giniva anemikizagham. Egh me an dipenim gasighasigh a damuti, a mati me bizir bar miziriziba inigha tintinibar dar pozim mikîni. ¹² God, Jerusalem ginabagha ghaze, a kagh ikiam. Eghti ni tina, atrivitam o gumazir

kinitam, ni akar kam batuegh Godin Dipenir Jerusalemın Itim gasıghasighti, God pazivıra ni damigham. Ki Atrivim Darius, akar gavgavir kam gami. Ia bar deraghvıra an gin mangi.”

Me God baghavıra Dipenir kam amisefe

¹³ Ezi gavmanın gumazir dapanim Tatenai, ko Setar Bosenai, ko gumazir aning ko ingarir igharaziba, me Atrivim Dariusın akar gavgavim baraki, egha bar a mikemezi moghıram ami.

¹⁴ Kamaghın amizi, Judan gumazir dapaniba ingangarim bar deraghavıra a gamua ghuavıra iti. Ezi Godin akam inıgha izir gumazimning Hagai, ko Idon ovavir borim Sekaraia, aning gavgavim me ganıga me abiri. Ezi Israelian God mikemezi moghın, me ingaravıra ikia ghua anegıfa. Egha Persian atrivıba Sairus ko Darius ko Atrivim Artaserksis, me bar mikemezi moghıra, Judaba Godin Dipenimın ingari. ¹⁵ Egha Darius atrivimın itir dughiamın, me namba 6ın azenimın, Adarın iakinimın, namba 3ın aruemin, me Godin Dipenim agıfa.*

¹⁶ Egha Israelın gumazamiziba bar, ofa gamir gumaziba, Livaiba, ko gumazamizir kalabus ategha uamategha izezir igharaziba, me bar Godin ziam famin isar ekiam gamua, Godin Dipenim isa an agharim garıgha, bar akongegha ghaze, dipenir kam a Godin Dipenimra. ¹⁷ Me Godin Dipenim ginıghnıghamin ofabagh amua, 100plan bulmakaun apuriba, 200plan sipsipın apuriba, 400plan sipsipın nguziba ko 12plan memen apuriba isa ofabagh ami. Me memen

6:14: Hagai 1:1; Sekaraia 1:1 * **6:15:** Judabar iakinim Adar, an en iakinimning Februari ko Masin otifi.

kaba, Israelin anababar 12pla vaghvasha, men arazir kuraba batoghasa dar ofa gami. ¹⁸ Egha uaghan me Jerusalem in itir God in Dipenimin arazibar gin mangasa, ofa gamir gumaziba ko Livaiba amisevegga, ingangariba ko ingangarir danganibar ua me arisi. Me Moses Akinafarimin Osirizi moghiram ami.

God Israelia Gitazir Dughiam, me a ginighnigha isam gami

¹⁹ Gin izir azenimin, iakinir faraghavira zuimin, namba 14 in aruem, gumazamizir kalabus ategha uamategga izezir kaba, God Israelia Gitazir Dughiam ginighnigha isam gamua bar akonge. ²⁰ Ofa gamir gumaziba ko Livaiba ruegga uari akirigha God in damazimin zue. Egha Livaiba, God Israelia gitazir ofabar amuasa sipsipin nguzibav soke. Tuavir kam in me Israelian kalabus ategha ua izeziba, ko ofa gamir gumaziba, ko me uari bagha ofabagh ami. ²¹ Ofan me amir asizir tuzir kaba, Israelian kalabus ategha ua izeziba, me bar uari inigha da ame. Ezi uaghan nguazir kam in itir gumazamizir igharaziba, me ikizir igharazibar arazir miziriziba ategha, Ikiavira Itir God in ziam fasa ifonge, a Israelian God, me bar uari inigha ofan kabar asizir tuziba ame. ²² Me aruer 7plan bar akuegga Yis Puvatizir Bret in Isam Damuamin Dughiam, an isam gami. Me fo, Ikiavira Itir God, Asirian atrivim gamizi a me ko navir amirizim inigha, Israelia God in Dipenimin ingangarimin men akura. Kamagh in amizi, me guizbangira bar akonge.

Esra Jerusalemın amizir ingangariba

7

(*Sapta 7--10*)

Esra Jerusalemın oto

¹⁻⁵ Azenir avırıba gıvazıma gın, Artaserksis Persian atrivimın itima, gumazir mam Babilonın iti, an ziam Esra. Esra an Aronın ovavir boribar mav. Esran inazir afeziabar ziabar kara: Esra, a Seraian otarim. Ezi Seraia, Asarian otarim. Ezi Asaria, Hilikian otarim. Ezi Hilkia, Salumın otarim. Ezi Salum, Sadokın otarim. Ezi Sadok, Ahitupın otarim. Ezi Ahitup, Amarian otarim. Ezi Amaria, Asarian otarim. Ezi Asaria, Meraiotın otarim. Ezi Meraiot, Serahian otarim. Ezi Serahia, Usin otarim. Ezi Usi, Bukin otarim. Ezi Buki, Abisuan otarim. Ezi Abisua, Finiasın otarim. Ezi Finias, Eleasarın otarim. Ezi Eleasar, Aron otarim. Ezi Aron, a ofa gamir gumazibar dapanim.

⁶⁻⁷ Bar fomıra Ikiavıra Itir God, Israelian God, uan Arazıba isa Moses ganıngi. Ezi Esra deravıra Moses Osirizir Arazıbagh fo. Ezi dughiabar zurara, God deraghavıra Esra gami, kamaghın Esra bizir tızıba bagha Atrivim Artaserksisın azangısı, ana ganıdi. Egha Artaserksis atrivimın itima, an namba 7ın azenimın, Esra Israelian gumazamizir ıgharazıba ko Babilon ategha ua Jerusalemın zui. Men aven ofa gamir gumazıba ko Lıvaıba, ko onger akabar faragha zuir gumazıba, ko Godın Dıpenimın garir gumazıba koma, Godın Dıpenimın ingangarımın gamir gumazıba. ⁸⁻⁹ Esra me ko, iakinir faraghavıra itimın,

an aruer farazimîn Babilon ategha Jerusalemîn zui. Ezi God men akurazi, me iakinir namba 5în, an aruer farazimîn Jerusalemîn oto. ¹⁰ Esra, Ikiavira Itir Godin Arazibagh fogh deravira dar gin mangasa, pamtemîn ingarir gumazim. Egha a uaghan arazir God ifongeziba ko bizir a damuasa me mikemeziba, deravira Israelian sure damuti, me uaghan deravira dar gin mangam.

Atrivim Artaserksis, Esra bagha akinafarim osiri

¹¹ Ofa gamir gumazir kam Esra, a uaghan Godin Arazibagh fozir gumazibar mav, a Ikiavira Itir Godin Akar Gavgaviba ko arazir God ifongeziba, a bar dagh fo. Ezi dughiar kamîn, Atrivim Artaserksis akinafarir mam osirigha Esra ganingi. Ezi akinafarim kamaghîn migei:

¹² “Ki Atrivim Artaserksis, ki kantrin atrivibar atrivir ekiam. Dughiar aghuim Esra, ni ofa gamir gumazim, egha Godin Uan Nguibamîn Itimîn Araziba, ni bar adagh fo. ¹³ Ki akar gavgavimîn uan ingangarir gumazibav kemegha ghaze, Israelian gumazamizir datirighîn kagh itiba, ko ofa gamir gumaziba, ko Livaiba, men nîn gin Jerusalemîn mangisi ifuegh, egh me mangi.

¹⁴ “Ki 7plan gumazir nighnizir aghuiba na ganidiba ko, e ni amadaghti, ni mangi Jerusalem ko Judan gumazamiziba itir danganiba bar dar gan, egh kamaghîn me gifogham, me Godin Arazibar suiragha dar gintisi, o puvati. Godin Arazimîn Akinafarir kam, a nîn agharimîn iti,

ezi ni an suiraghav iti. ¹⁵ Ezi ki uan fofozir gumaziba ko, gol ko silva ko bizir aghuitaba inigh Israelian God daningasa. Eghti ni bizir aghuir kaba inigh mangi Godin Dipenir Jerusalem in itimin dar arigh. ¹⁶ Egh uaghan, ni Babilonin Distrighin inizir gol ko silvaba inigh mangi. Egh uaghan, bizir Israelia ko ian ofa gamir gumaziba Jerusalem in itir Godin Dipenimin ingarasa puram aningiziba, ni da inigh mangi.

¹⁷ “Ni deravira dagiabar amu. Ni bulmakaun apuriba ko, sipsipin apuriba ko sipsipin nguziba, ko wit ko wain, givezegh da inigh mangi Jerusalem in itir Godin Dipenimin otogh ofa gamir dakozimin ofa damu. ¹⁸ Ia ofan kabagh ivezegh givaghti gol ko silvan naba ikivira ikiti, ni uan adarazi ko ia uan God ko mikimiva, an nighnizim gifogh, dagiar kaba isi bizir a ifongezibagh ives. Egh ia fogh givagh bizir kabara, dagiar kabar dagh ivesegh. ¹⁹ Ia itariba ko dipaba apir itarir ia uan Godin Dipenimin an ziam fasa me ia ganingiziba, ia da inigh mangi bar da isi uan Godin Dipenimin ada arikigh. ²⁰ Eghti bizir kaba oteveghti, ia nan dagiar dipenimin na da dagiataba inigh bizir otevezir igharaz tabagh ivesegh.

²¹ “Ki Atrivim Artaserksis, nan dagiar dipenimin ingangarir gumaziba, me Yufretisin Fanemin vongin itir provinsin iti, ezi ki akar gavgavim me ganidi. Nan migirigiam kamakin, ofa gamir gumazir kam Esra, Godin uan Nguibamin Itimin Araziba, a bar deravira dagh fo. A Godin Dipenimin ingarsi, bizir tizim bagh ian azangam, eghti ia zuamiram a daningigh.

²² Eghti bizir ia a daningamiba, da dibononir kam gafighan marki, Silva 3,400 kilogamra iki, wit 500 beghiabara iki, wain 2,000 litara iki, eghti olivin borem 2,000 litara iki. Eghti amangsizim a ifongezi moghin ia a daning. ²³ Ia Godin Uan Nguibamin Itim, uan Dipenim bagha ifongezir biziba, ia bar ada isi Ezra daning. Ki kamaghin ifonge, Godin adarim, na ko nan boriba ko nan ovavir borir gin otivamiba, bar en ikian kogham.

²⁴ “Ia orakigh, ia ofa gamir gumaziba, ko Livaiba, onger akabar faragha zuir gumaziba, Godin Dipenimin garir gumaziba, koma Godin Dipenimin ingangarim gamir gumaziba ko Godin Dipenimin ingarir gumazir igharaziba, ia takisin dagiaba me dam da inian marki.

²⁵ “Ki fo, Esra, nin God fofozir bar avirim ni ganingi, kamaghin ni ingangaribar faragha zuir gumaziba ko jasba, amiseveghti, me gumazamizir Yufretisin Fanemin vongin ikia Godin Arazibar gin zuiba, deragh me gativagh me damu. Egh ian gumazamizitaba deragh Godin Arazibagh foghan koghti, ni deragh men sure damuti, me fogh dar gin mangam. ²⁶ Eghti gumazitaba nin Godin Arazibar gin mangan kogham, o ki Atrivim Artaserksis, nan akar gavgaviba dar gin mangan kogham, eghti ni bar zuamira ivezir kuram me daningam. Ni me misueghti me aremegh, o me amadaghti me mangi saghon itir kantrin igharazitamin mangi, o men biziba inigh, o me isi kalabus datigh.”

Esra Godin ziam fe

²⁷ Ezi Esra ghaze, “Ikiavira Itir God, an en in-azir afeziabar God, ki bar a minabagha an ziam fe! An Atrivim Artaserksisin nighnizim fezi, a Ikiavira Itir Godin Dipenir Jerusalemın itim der-agma a damuasa ifuegha tuavir kam ati.* ²⁸ God nan apangkuvighavira ikia, kamaghın an atrivim ko nighnizir aghuiba atrivim ganidir gumaziba, ko an ingangaribar faragha zuir gumazir dapaniba nighnizim me ganingizi, me nan akur- vaghasa bar akonge. Ezi Ikiavira Itir God, nan God, a nan akuragha gavgavim na ganingizi, ki Is- raelian anababar gumazir dapanir aviriba uabin gin Jerusalemın mangasa men azangsizima, me uaghan mangasa ifonge.”

8

Judan gumazir uamategha Jerusalemın ghuz- ibar ziaba

¹ Kar Israelian anababar gumazir dapanir Ba- bilonın kalabus ategha, Esran gin uamategha Jerusalemın ghuziba, men ziabar kara. Dughiar kamın Artaserksis atrivimın iti.

²⁻³ Gersom, a Finiasın ikizimın ovavir boribar mav.

Ezi Daniel, Itamarın ikizimın ovavir boribar mav.

Ezi Hatus, a Sekanian otarim, egha Devitin ikizimın ovavir boribar mav.

Ezi Sekaraia, Parosın ikizimın ovavir boribar mav. Ezi an adarazi 150plan gumaziba

* **7:27:** Esra uabi sapta 7:27--9:15 osiri, ezi gumazir igharazim saptan igharaziba osiri.

Sekaraia ko ghue. Men ikizimîn adarazir, akınafarir men inazir afeziabar ziaba itir mam, me an suira.

- 4 Ezi Elioenai, a Serahian otarim egha Pahatmoapın ikizimîn ovavir boribar mav. Ezi an adarazi 200plan gumaziba a ko ghue.
- 5 Ezi Sekania, a Jahasielin otarim, ezi an adarazir 300plan gumaziba a ko ghue.*
- 6 Ezi Ebet a Jonatanın otarim, egha Adinın ikizimîn ovavir boribar mav. An adarazir 50plan gumaziba a ko ghue.
- 7 Ezi Jesaia, Atalian otarim. Egha Elamın ikizimîn ovavir boribar mav. Ezi an adarazir 70plan gumaziba a ko ghue.
- 8 Ezi Sebadaia, a Maikelin otarim, egha Sefatian ikizimîn ovavir boribar mav. An adarazir 80plan gumaziba a ko ghue.
- 9 Ezi Obadia, a Jehielin otarim, egha Joapın ikizimîn ovavir boribar mav. Ezi an adarazir 218plan gumaziba a ko ghue.
- 10 Ezi Selomit, a Josifian otarim. An adarazir 160plan gumaziba a ko ghue.†
- 11 Ezi Sekaraia, a Bebain otarim, egha Bebain ikizimîn ovavir boribar mav. An adarazir 28plan gumaziba a ko ghue.
- 12 Ezi Johanan, a Hakatanın otarim, egha Asgatın ikizimîn ovavir boribar mav. An adarazir 110plan gumaziba a ko ghue.
- 13 Ezi Elifelet ko Juel ko Semaia, me Adonikamın ikizibar ovavir boriba. Egha Adonikamın

* **8:5:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mîngarim abighizir puvati. † **8:10:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mîngarim abighizir puvati.

adarazir 60plan gumaziba, gumazir kaba ko ghue. Egha me dughiar kamra me ko ghuzir puvati. Me gın dughiar igharazimın ize.

¹⁴ Ezi Utai ko Sakur, aning Bikvain ikizimın ovavir boribar gumazimning. Bikvain adarazir 70plan gumaziba aning ko ghu.

Esra Godın Dıpenimın aven ingangarım damuasa Livain marazi amısefe

¹⁵ Kı Esra, kı me ko ghua Ahavan nguibar ekiamın Faner an amadaghan zuimın gumazamiziba akuvagha, me ko 3plan aruebar danganir kamın iti. Egha kı ofa gamir gumazibar marazir garima, me en tongın ti, ezi Livain tav itir puvati.

¹⁶ Kamaghın amizi, kı gumazir dapanir 9plan diazi me izi. Gumazir kabar ziabar kara: Elieser, Ariel, Semaia, Elnatan, Jarip, Elnatanın igharazim ko Natan, Sekaraia koma Mesulam. Egha kı uaghan fofozir aghuim itir gumazir pumuningın dia. Aningın ziamning, Joiarip koma Elnatan. ¹⁷ Egha kı me amadazıma, me Ido bagha ghue. Ido a Godın Dıpenimın ingangarır gumazim. Egha nguibam Kasifian gumazir dapanim. Kı akam amaga ghaze, a koma, a ko ingarır gumazibar azaraghtıma, a gumazitaba amadaghtıma me izi, e ko Godın Dıpenimın ingaram.

¹⁸ Godın apangkuvim e ko itima, a Livain gumazir mam e bagha anemada. An ziam Serebia, egha Malin adarazir mav. A deraghavıra ingangaribagh amı. Ezi an otariba ko an adarasi, 18plan gumaziba a ko ize. ¹⁹ Ezi Ido uaghan Hasabia ko Jesaia amada. Aning Merarın adarazir gumazimning, egha uan ikizimın gumazir 20pla ko ize.

²⁰ A uaghan 220plan gumazir Godin Dïpenimîn ingangarim damuamiba amangi. Fomîra Atrivim Devit uan gumazir dapaniba ko, gumazir kabar inazir afeziabagh inabazi, me Livaibar akura. Ezi 220plan gumazir kabar ziaba, akinafarir mamîn iti.

Esra Israelian gumazamiziba ko me bar moghîra dagheba ategha God ko miġei

²¹ E Ahavan Fanemîn boroghîn ikiava, ki kamaghîn gumazamizibav gei, “E dagheba ateghîva uan Godin damazimîn uari abîningham. Egh e Jerusalemîn mangamin dughiamîn, e uarir akuraghsi an azaraghti, an e ko en boriba ko en bizibar ganam.” ²² Ki kamaghîn me miġei, ki tizim baghavîra atrivimîn azangsiġhan aghua, eghti a tuavimîn en apanibar e geghuvamin hoziabagh apiaghirir gumaziba ko midorozir gumaziba na ganighai.

Ki atrivim ko itir dughiamîn, ki kamaghîn a mikeme, “En God a bar deraghavîra gumazamizir an ġin zuibagh ami. A uaghan gumazamizir an akabar ġin zuir puvatiziba, a men atara mizazim me gasi.” Ki kamaghîn atrivim mikeme, kamaghîn amizima, ki midorozir gumaziba bagh an azangsiġhan aghumsiki. ²³ Egha e dagheba ategha uan God ko miġeima, an en akam baragha, e geghuva deraghavîra e gami.

Ofa gamir gumaziba Godin Dïpenimîn ofabar amuamin bizibar gan

²⁴ Ki Serebia ko Hasabia ko 10plan faraghavîra zuir ofa gamir gumazir igharaziba misevegha, men diazi me ize. ²⁵ Bar fomîra atrivim ko

nighnizir aghuiba a ganidir gumaziba, ko gavmanin ingarir gumazir dapaniba, ko Israelian gumazamiziba bar, me silvaba ko golba ko itariba isa Godin Dipenimin aven ingangarim damuasa na ganingi. Ezi ki da inigha dar osimtizim menegha, da isava ofa gamir gumazir kabagh aningi. ²⁶ Bizir ki me ganingizir kaba, dar osimtiziba kamakin: Silvan osimtizim, 22,000 kilogrem, ezi golin osimtizim 3,400 kilogrem, ezi 100plan silvan itarir ekiar kabar osimtizim, da vaghvagha 34 kilogrem.† ²⁷ Golin itarir ekiar 20pla, dar osimtizim vaghvagha 8 kilogrem ko 400 grem. Brasin itarir ekiar pumuning, me bar deraghavira aningin ingarizi aning taghtasi, ezi aningin ivezim mati golin itarir ekiar pumuning.

²⁸ Ezi ki 12plan ofa gamir gumazibagh aniga kamaghin me migei, “Ia oragh. Ia Ikiavira Itir God, en inazir afeziabar God, a ua bagha ia amisevezi, ia an damazimin zuegh an ingangarim damuam. Ezi kamaghira, itariba ko dipaba apir itariba uaghan Godin damazimin zue, egha da an bizibara. Ezi silva ko gol, gumazamiziba uan ifongiamin gin ghua da isa pura ofan min Ikiavira Itir God ganingi. ²⁹ Ia bizir kaba deravira dar gan mangi Jerusalem Godin Dipenimin otogh. Egh ia munagh da isiva, Godin Dipenimin aven itir danganimin mangi ofa gamir gumazir ekiaba ko Livaiba ko Israelian ikizibar gumazir dapaniba, ia men damazimin bizir kabar osimtiziba meng men agharim darigham.” ³⁰ Ki mikemegha givazima, ofa gamir gumaziba ko Livaiba, me e ko

† 8:26: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

Jerusalemın mangasa, silva ko gol ko itariba isi.

Esra ko Judan gumazir kalabusın ikeziba, me uamategha Jerusalemın ghue

³¹ Kar iakinir faragha zuimin, namba 12in aruemin, e Jerusalemın mangasa Ahavan Fanem ataki. Ezi en God e ko ikia, deravira en garima, bizir kuratam tuavimin e batozir puvati. Kamaghın apaniba iza e misoghezir puvatizi, okimakiar gumaziba tuavir miriamın mongegha uari fava en mikirava en biziba okemezir puvati. ³² E ghua Jerusalemın otivigha, 3plan aruebar avughsa pura iti. ³³ Egha namba 4in aruemin, e Godın Dipenimin ghua silva ko gol ko itarir kabar osimtiziba mengegga, da isa ofa gamir gumazim Meremot ganingi. Meremot a Urian otarim. A ko Finiasın otarim, ofa gamir gumazim Eleasar, koma Livain gumazir pumuning, Josabat a Jesuan otarim, ko Noadia, a Binuin otarim ko me ganingi. ³⁴ Me bar uari inigha bizir kaba deravira da mengegga da guragha dar osimtizim gifogha ghaze, biziba bar iti. Egha da isa akınafarimın aven vaghvagha da osiri.

³⁵ Dughiar kamın, kalabus ategha ua izezir gumazimiziba bar, asızir maba inigha iza Israelian God bagha asıziba tue da isia mighirir ofabar amuasa. Me Israelian anabar 12pla bagha bulmakaun apurir 12plan ofa gami. Egha uaghan sipsipın apurir 96pla, ko 77plan sipsipın nguziba isa ofa gami. Egha uaghan memen 12pla isa me uan arazir kuraba gın amangasa uaghan dar ofa gami. Asızir kaba bar, me avimin tue da bar isia mighirir ofabar mın Ikiavira Itir God

ganingi. ³⁶ Egha uaghan me akınafarir atrivim me ganingizim isava, Yufretisin Fanemin vongin itir provinsin gumazir dapanim ko, a ko ingarir gumazir igharazibagh aningizi me an ganigha, gin deravira Godin gumazamizibagh amua, Godin Dipenimin ingangarimin men akurvasi.

9

Judan marazi, arazir kurabagh amua God gifozir puvatizir ikizibar guivibar iti

¹ Bizir kaba bar givazima, gin Israelian gumazir dapaniba iza kamaghin na migei, "Israelian gumazamiziba ko ofa gamir gumazir maba ko Li-vaiba, God gifozir puvatizir darazir saghuiamin itir puvatigha men arazibagh ami. Kar arazir kurabagh amir ikiziba. Me Kenania ko Hitia, Perea, Jebusia, Amonia, Moapia, Isipia ko Amoria. ² Judan gumazir maba, uari ko uan otariba bagha men guivir mabar ikiasa me ini. Kamaghin amizi, e God ua bagha amisevezir darasi, e God gifozir puvatizir gumazamiziba ko porogha men min ami. Gumazir dapaniba ko ingangarimin garir gumaziba kamaghin amima, gumazir igharaziba men gara uaghan men min ami." ³ Ezi ki migirigiar kam baregha, nan navim bar oseme. Ezi ki uan korotiam abiagharigha uan dapanir arizim ko ghuamasizibar suigha da asiaghariki. Ezi nan nighniziba bar otevezi ki puram aperaghav iti. ⁴ Ki osemegha aperaghav ikia ghuavti guaratizimin ofa damuamin dughiam oto. Ezi gumazamiziba nan gara men marazi kamaghin fo, kalabus ategha ua izezir gumazamiziba, deravira Godin

gin zuir puvatigha arazir kurabagh ami. Egha me Israelian Godin akabagh fogha an aningagharim ginighnigha bar atiatingi. Egha men avirim iza ki aperaghav iti naghin tugha nan gari.

⁵ Ezi guaratizimin ofa damuamin dughiam otozi, ki uan korotiar ruarim ko azenan itir korotiar ki abiaghariziba, da nan mikarzim in ikiavira itima, ki dikafi. Egha ki Ikiavira Itir God, a nan God, an damazimin uan tevimning apirigha uan agharimning fegha kamaghin God ko migei,
⁶ “O God, ni nan God. Ki uan guam fegh nin ganan bar aghumsiki, Ki fo, en arazir kuraba bar ekevegha ghua en dapanibagh afiragha bar pin ghu. En osimtizim bar ekevegha ghua overiamin min pin mar ghuavanabo. ⁷ Bar fomira, en inazir afeziabar dughiamin ikegha iza datirighin, en arazir kurabar osimtizim bar ekevegha ikiavira iti. En arazir kurar kaba bangin, ni en atriviba ko en ofa gamir gumaziba ko e isa, atrivir igharazibar agharim gatizi, me iza en suigha e misozi e ariaghiri, me en biziba okia, egha kalabuziabar min e atera ghue. E guizbangira bar ikuvigha aghumsigha kamaghira iti.

⁸ “O Ikiavira Itir God, ni en God, ni datirighin en apangkuvigha, en ikiavira itir varazira ataghizima, e kalabuziam ategha, deravira nin nguazir bar zuezir kam in aven iti. Guizbangira, ni en akurazima, e mati kalabusin aven ikiavira itima, ni gavgavim e ganingi. Egha ni en akuragha, en damazibagh amizi, e ua deravira

9:5: Ua Me Ini 9:29; 9:33
 9:13-15; Akar Mogomem 18:5

9:6: 2 Eghaghaniba 28:9; Esra
 9:8: Esra 9:13; 9:15; Aisaia 22:23

gari. ⁹ Guizbangira, e mati kalabusin itima, en God e ataghizi, e kalabusra ikiavira itir puvati. Ni en apangkuvigha Persian atrivibar damazimin deraghavira e gamua, ikirimirir igiam e ganidi. Ezi me nin Dipenir akaraghirezim uam an ingarasa en amamangarisi. Egha en akurvazima, e kagh Juda ko Jerusalemın deravira iti.

¹⁰ “O en God, bizir kaba bar otivizi, e datirighin ua manmaghin mikimam? Ni arazir aghuibar e gamima, e nin akar bar gavgaviba barazir puvati. ¹¹ Nin akam inigha izir gumaziba, me nin ingangarir gumaziba, me nin akar gavgavim isa kamaghin e migei, nguazir e aven mangi iniamim, a nin damazimin zuezir puvati. Ezi, guizbangira, gumazamizir nguazir kamın itiba, men araziba bar mizegha bar ikufi. Ezi men arazir kurar kaba nguazim bar anevara. ¹² Kamaghin amizi, ia uan guiviba men otaribar aningan marki. Egh uan otariba men guivibar aningan marki. Egh me deravira ikisi ia men akurvaghan marki. Egh me damuamin biziba, ia men akurvaghan marki. Ia deraghvira nan akam baregh, egh deravira dapiagh gavgavigham. Eghti ian ovavir boriba nguazir kamın deravira dapiagh gavgavigh, nguazir kamın dagher aghuibar ami mamaghira ikiam.

¹³ “Bar guizbangira, ni kamaghin e mikemezi, e nin akam baraghizir puvatigha, arazir kurar avirim gamua osımtızir ekiam en iti. Ezi puvati, ni e gasighasigha bar e agıvazir puvati. Ni en marazi ataghizima varazira ikiavira ikia kati. ¹⁴ E

bizir kabagh fo, egh e tizim bagh nın Akar Gav-gaviba bareghan kogh, ua gumaziba ko amizir arazir kurabagh amiba, e men ikiam? Kar bar arazir kuram. E fo, e kamaghın damightıma, ni en aningagheghti, en ikiavıra itir varazira me ua ikian kogham. ¹⁵ O Ikiavıra Itir God, ni Israelian God, ni arazir aghuibaram ami. Ezi e arazir kurabagh amima, ni pazavıra e gamima, en ikiavıra itir varazira iti. Egha e fo, e nın boroghın mangasava, e gumazamizir aghuiba puvati. E arazir kurabagh amir gumazamiziba, egha e osımtızim ikia, nın damazimın tuivan ibura.”

10

Me God gıfızir puvatızir amizibar ikian koghamın arazimın akam akiri

¹ Egha Esra, Godın Dıpenimın tiar akamın boroghın ikia nguazir kamın guivibar ikiamın arazimın osemegha, God ko miğia nguazimın uabi ekunigha irighav ikia azia arazir kurar kabar gun miğiavıra iti. Ezi Israelian gumaziba ko amiziba, ko borir bar avırım, bar izava anekiarugha uaghan puvırama aziava arai. ² Ezi Sekania, a Jehielın otarim, egha Elamın ikizimın mav, a iza kamaghın Esra miğei, “Bar guizbangıra, e Godın akam batuegha God gıfızir puvatızir amizibar iti. Ezi tuavir mam iti, eghti Israelian gumazamiziba tıghar ua niğhnızir gavgavim Godın ikiam. ³ E datırighın uan God ko akar gavgavim akırigh mikim suam, e uan amuir en gın zuir kaba ko men boriba, isi ua me amangighti, me

ua uan nguibabar mangam. Ni ko gumazir Godin Akar Gavgavibar apengan itir igharaziba, ia e mikim. Eghti Godin Araziba manmaghin damusi e mikimti, e a damuam. ⁴Ni dikavigh tugh, kar nin ingangarir ni damuamim. E ni ko navir vamira ikia nin girakirangin iti. Eghti ni gavgavigh a damu.”

⁵Kamaghin amizi, Esra dikavigha ofa gamir gumazibar, gumazir dapaniba ko Livaiba ko Israelia mikeme, eghti me Sekania mikemezi moghin, akar dikirizim God ko a damuam. Egha me akar kam akiri. ⁶Ezi Esra Godin Dipenimin tiar akam ategha Eliasipin otarim, Jehohanan itir danganimin ghugha, dimagarir kam in aziava, Israelian kalabus ategha ua izezibar arazir kurar kam ginighnigha, daghetam ko dipatam amezir puvati.

⁷Ezi me akam amadagha ghaze, Juda ko Jerusalem in itir kalabus ategha ua izezir gumaziba, me bar izi Jerusalem in uari akufagh. ⁸Ezi gumazir dapaniba ko ingangaribar garir gumaziba akar gavgavim me ganiga ghaze, dughiar 3pla tighar otogh givamimin, ia bar izi. Eghti gumazitam izeghan koghti, e an biziba a dama da iniam. Egh Israelian gumamazibar tongin a batuegham.

⁹Ezi 3plan dughiar kaba otogha gifa. Kar iakinir namba 9in, an aruer namba 20, Judan anabamin gumamaziziba ko Benjamin in anabamin gumamaziziba bar iza Jerusalem in otifi. Egha me Godin Dipenimin boroghin uari akuvamin danganimin apia. Ezi maburan amozim ariki. Me osimtizir kam in migirigiaba baraghasa nighnigha

atiatia itima, amozim iza mamaghira iti, ezi me arugharugha nisi.

¹⁰ Ezi ofa gamir gumazim Esra dikavigha tugha kamaghin me migei, "Ia nguazir kamın ikizibar amizir God gifozir puvatizibar iti, ezi arazir kamın, ia Godın akam batoke. Egha Israelian arazir kuram osimtizim gamima, a bar ekefe. ¹¹ Ia oragh. Ia datirighin, uan arazir kurabar gun Ikiavira Itir Godın mikim, a ian inazir afeziabar God. Egh a ifongezir arazibara ia dar amu. Egh en nguazimın itir ikizibar gumazamiziba ko poghan marki. Egh uaghan God gifozir puvatizir amizir ia itiba batokegh."

¹² Ezi gumazamizir kaba bar pamtemın kamaghin migei, "Bar guizbangira! E ni migei moghira damuam."

¹³ Egha me uaghan kamaghin migei, "En avirim bar ekefe. Ezi amozim uaghan ekevegha pamten izi, eghti e purama azenimın kamagh mitivigh iki akam akiran kogham. Osimtizir e amizir kam, e aruer vamira o aruer pumuningin anekirighan koghan. En avirim, arazir kurar kam uaghan an aven ti. Ezi e zuamira uari akirighan kogham. ¹⁴ Ia en amamangatightima, en gumazir dapanibara ikiva e bagh osimtizir kam akir. Ia dughiataba amiseveghti, gumazir amizir God gifozir puvatizibar itiba, vaghvagha iziti, nguibaba vaghvagh men gumazir dapaniba ko jasba, me ko bizir kam akiram. Eghti tuavir kamın en Godın aningagharir kuram e ataghiragham."

¹⁵ Gumaziba bar migirigiar kamın amamangatizi, Asahelin otarim Jonatan, ko Tikvan otarim Jasea, aning aghua. Ezi Livain gumazim Sabetai koma

Mesulam, aning uaghan aghuagha Jonatan koma Jasean nighnizim bagha gavgafi.

¹⁶ Ezi kalabus ategha izezir darasi, nighnizir kam gifonge. Ezi ofa gamir gumazim Esra, gumazir dapaniba amisevegħa men ziaba osiri, me vaghvagħa uan anababar ikizibar gumazir dapaniba. Ezi namba 10in iakinimin, an aruer faragħa zuimin, me apiagħa osimtizir kamın garava a tuisisi. ¹⁷ Ezi iakinir 3plan ġin, gumazir ikizir igharazibar amizibar itiba, me men osimtizir kaba akirigha ġifa.

Amizir God ġifozir puvatizibar pabar ziaba

¹⁸ Kar, ofa gamir gumazir God ġifozir puvatizir amizibar itiba, men ziabar kara:

Masea ko Elieser ko Jarip ko Gedalia. Me Josuan ikizim. Ezi Josua Jehosadakın otarim.

¹⁹ Me uan amuiba batueghasa, akar gavgavim akiri. Me kamaghın fo, me arazir kuramın osimtizim iti. Egha men osimtizim bangın me vaghvagħa sipsipın apurir mam inigha Godın ofa gami, eghti God men arazir kuramın osimtizim ġin amadagħam.

²⁰ Ezi Hanani ko Sebadaia, aning Imerın ikizimın ovavir otarimning.

²¹ Ezi Harimın ovavir boribar marasi, men ziabar kara: Masea, Elaija, Semaia Jehiel koma Usia.

²² Ezi Pasurın ovavir boribar marasi, men ziabar kara: Elioenai, Masea, Ismael, Netanel, Josabat koma Elasa.

²³ Kar Livain gumazir amizir God gıfozir puvatızibar itibar ziaba:

Josabat, Simei, Kelaia, an ziar mam, Kelita, ko Petahia, Juda ko Elieser.

²⁴ Ezi Godın Dıpenimın onger akabar faragha zuir gumazibar mav, a God gıfozir puvatızir amizimın iti, a Eliasip, a uabıra.

Ezi Godın Dıpenimın tiar akar ekiamın garir gumaziba, God gıfozir puvatızir amizibar itiba, men ziabar kara: Salum, Telem ko Uri.

²⁵ Ezi Israelian gumazir igharaziba, me God gıfozir puvatızir amizibar iti, men ziabar kara:

Ramia, Isia, Malkia, Mijamin, ko Eleasar ezi mav Malkia ko Benaia, kar Parosın ikızimın ovavir boriba.

²⁶ Ezi Matania, Sekaraia, Jehiel, Apdi, Jeremot ko Elaija. Kar Elamın ikızimın ovavir boriba.

²⁷ Ezi Elioenai, Eliasip, Matania, Jeremot, Sabat, koma Asisa. Kar Satun ikızimın ovavir boriba.

²⁸ Jehohanan, Hanania, Sabai, ko Atlai. Kar Bebain ikızimın ovavir boriba.

²⁹ Mesulam, Maluk, Adaia, Jasup, Seal ko Jeremot. Kar Banin ikızimın ovavir boriba.

³⁰ Atna, Kelal, Benaia, Masea, Matania, Besalel, Binui, ko Manase. Kar Pahatmoapın ikızimın ovavir boriba.

³¹⁻³² Elieser, Isiya, Malkia, Semaia, Simeon, Benjamin, Maluk, ko Semaria. Kar Harimın ikızimın ovavir boriba.

³³ Matenai, Matata, Sabat, Elifelet, Jeremai, Manase, ko Simei. Kar Hasumın ikizimın ovavir boriba.

³⁴⁻⁴² Madai, Amram, Uel, Benaia, Bedea, Keluhi, Vania, Meremot, Eliasip, Matania, Matenai, Jasu, Bani, Binui, Simei, Selemia, Natan, Adaia, Maknadebai, Sasai, Sarai, Asarel, ko Selemian. Semaria, Salum, Amaria, ko Josep. Kar Banin ikizimın ovavir boriba.

⁴³ Jeiel, Matitia, Sabat, Sebina, Jadai, Joel, ko Benaia. Kar Nebon ikizimın ovavir boriba.

⁴⁴ Gumazir kabanang, bar God gıfozir puvatızir amiziba inigha dar iti, ezi amizir kabar marazi boriba bategha gıfa. Ezi Israelian gumazir kaba uan amuiba ko borir kaba batoghezi, me uamategha uan nguibabar ghue.*

* **10:44:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarım abighizir puvati.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam**

**The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea